ПРЯМУЄМО РАЗОМ

МІЖНАРОДНИЙ ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ

ATLAS NETWORK

ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

“Не падати духом”

Основні економічні тенденції та очікування у червні 2023

за результатами «Нового щомісячного опитування підприємств», #NRES

Оксана Кузяків, виконавча директорка ІЕД

Євген Ангел, старший науковий співробітник ІЕД

Ірина Федець, старша наукова співробітниця ІЕД

Анастасія Гулік, наукова співробітниця ІЕД

Київ, 12 липня, 2023

ПРО «НОВЕ ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ»

Опитування щомісяця

Найсвіжіші дані зібрано **16 – 30 червня, 2023**

Проведено вже **14 опитувань** (з травня 2022 року)

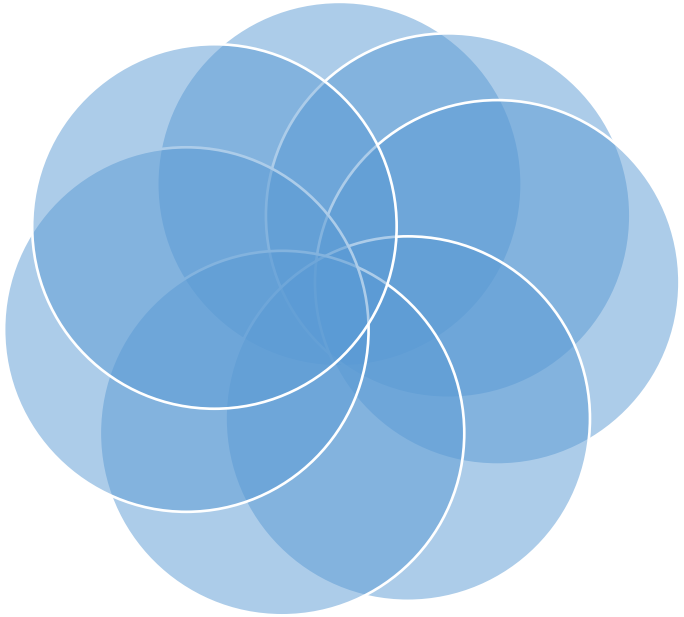

ВИБІРКА: **в червні опитано 513 підприємств**

Підприємства усіх розмірів

Сектори: **Промисловість +** (Ритейл, Агро)

Географія: **21 з 27** регіонів України

Головні результати 1

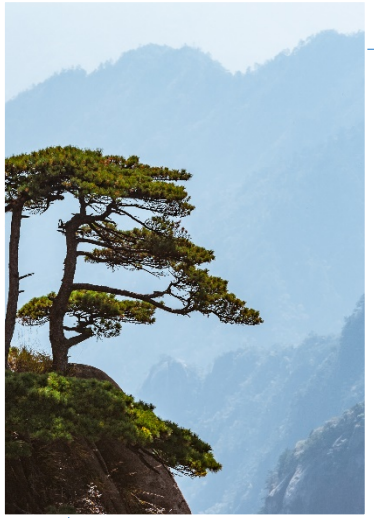

У коротко- та середньостроковій перспективі бізнес **залишається оптимістичним**, хоча й **утримується від чітких прогнозів на віддалену перспективу**, оскільки довгострокова невизначеність **зросла**.

Головні результати 2: невизначеність

Невизначеність загальноекономічного середовища **у 6-місячній перспективі** дещо зросла

Невизначеність у 3-місячній перспективі дещо зросла вперше за кілька місяців.

Невизначеність у перспективі **2 років** зростає

Головні результати 3: виробництво та ділова активність

Оцінки поточної фінансово-економічної ситуації на підприємстві та загально-економічного середовища **покращились**

Очікування у 6-місячній перспективі дуже оптимістичні

Відсоток **підприємств, що працюють майже на повну та на повну потужність, є найвищим** з початку війни (62%).

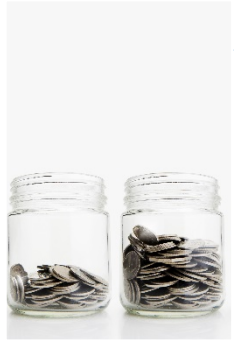

Показники виробництва порівняно з попередніми місяцями дуже хороші, **очікування на 3 місяці** оптимістичні, але вже третій місяць спостерігається **«стагнація» оптимізму**

Головні результати 4: перешкоди, експорт, державна політика

Важливість перешкоди **«небезпечно працювати»** залишається незмінною

Значення **«перебої з електропостачанням» як перешкоди** для ведення бізнесу **збільшилось**

Експортна активність залишається **без істотних змін**

Нейтральні оцінки державної політики підтримки бізнесу **досі переважають**, але **дещо зріс відсоток негативних оцінок**

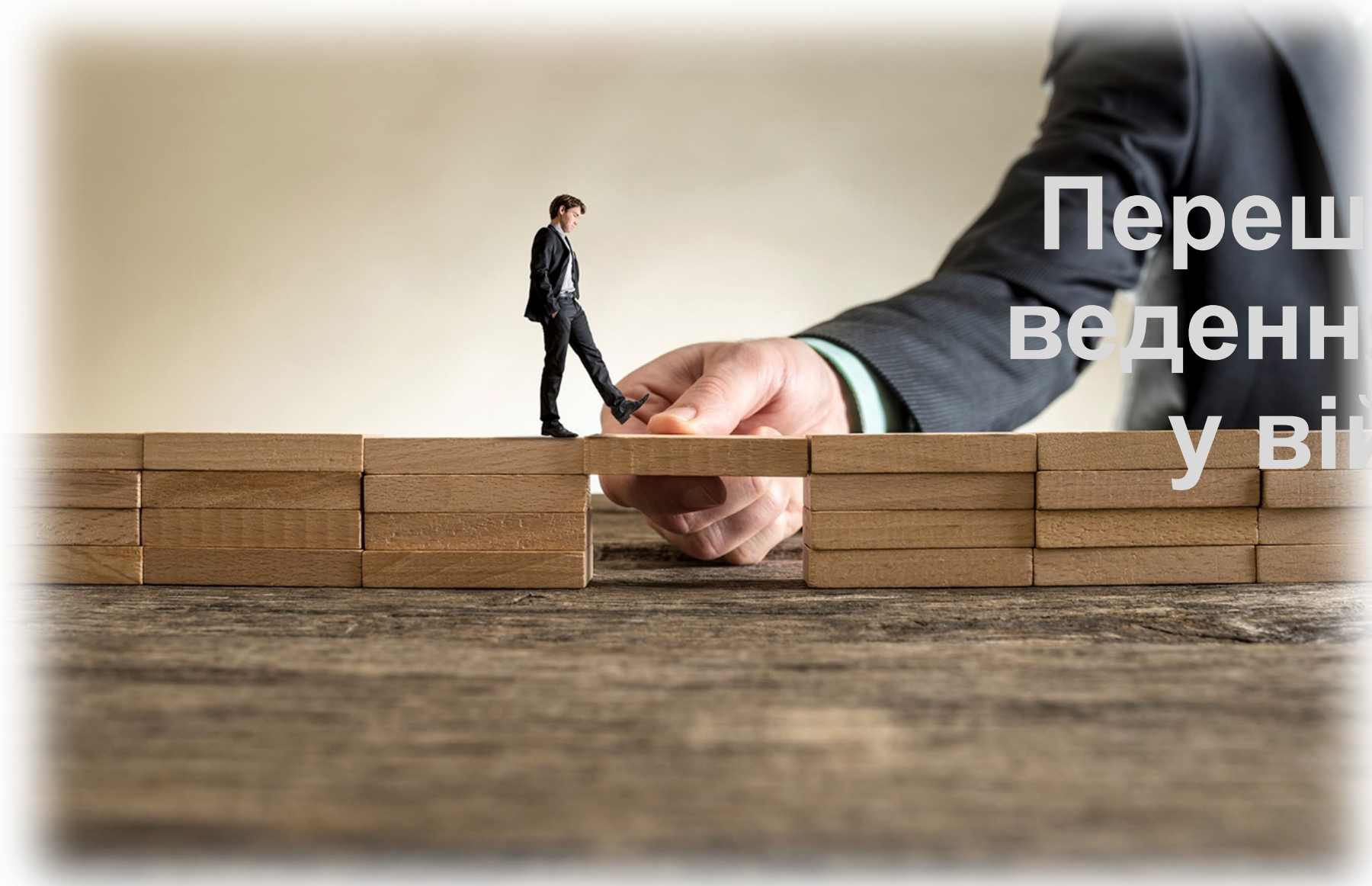

Перешкоди для ведення бізнесу у військовий час

Основні перешкоди для ведення бізнесу у воєнний час, % респондентів

- **Зростання цін на сировину та товари зберегло** лідируючі позиції та збільшило абсолютне значення
- **Логістичні проблеми**, зберегли **2-ге місце,** але стали ще більш актуальними за абсолютним значенням
- **Важливість «перебоїв з електрикою» залишається на 4 місці в рейтингу і збільшує значення** (NB: в цьому варіанті також проблеми з водою)
- **Брак робочої сили** став більш актуальним та **перемістився з 6 на 4 місце**
- Перешкода **«небезпечно працювати» перемістилась з 4-го на 6-е місце** в рейтингу, хоча без змін абсолютного значення
- **Корупція та тиск з боку правоохоронних органів** не є серйозною проблемою

Нове щомісячне опитування підприємств, #14, (06/2023)

Незаконні та несправедливі практики як перешкода для ведення бізнесу ?

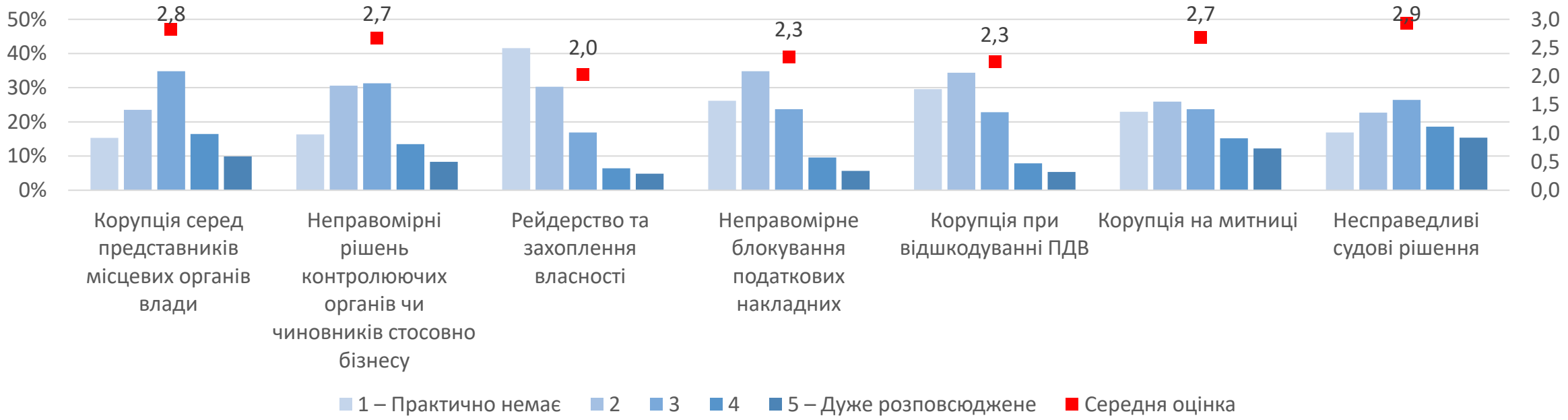

- Керівники підприємств оцінили, наскільки, на їхню думку, в Україні поширені різні **незаконні та несправедливі практики**, які створюють несприятливий клімат для діяльності бізнесу і перешкоджають чесній конкуренції
- Жодну практику більшість **не назвала поширеною**. Водночас, порівняно більш поширеними назвали несправедливі рішення суду (2,9 балів) та корупцію у місцевій владі (2,8 балів), а найменш поширеним – рейдерство та захоплення власності (2 бали)

Проблеми з електрикою знову зросли

Важливість «електрики» як перешкоди для ведення бізнесу знову зросла

- У червні 2023 року **збільшився відсоток респондентів**, які **вказали на перебої з електро-, водо- та теплопостачанням як перешкоду** для ведення бізнесу
- Водночас **у списку** перешкод **перебої з інфраструктурою залишились на 4 місці**

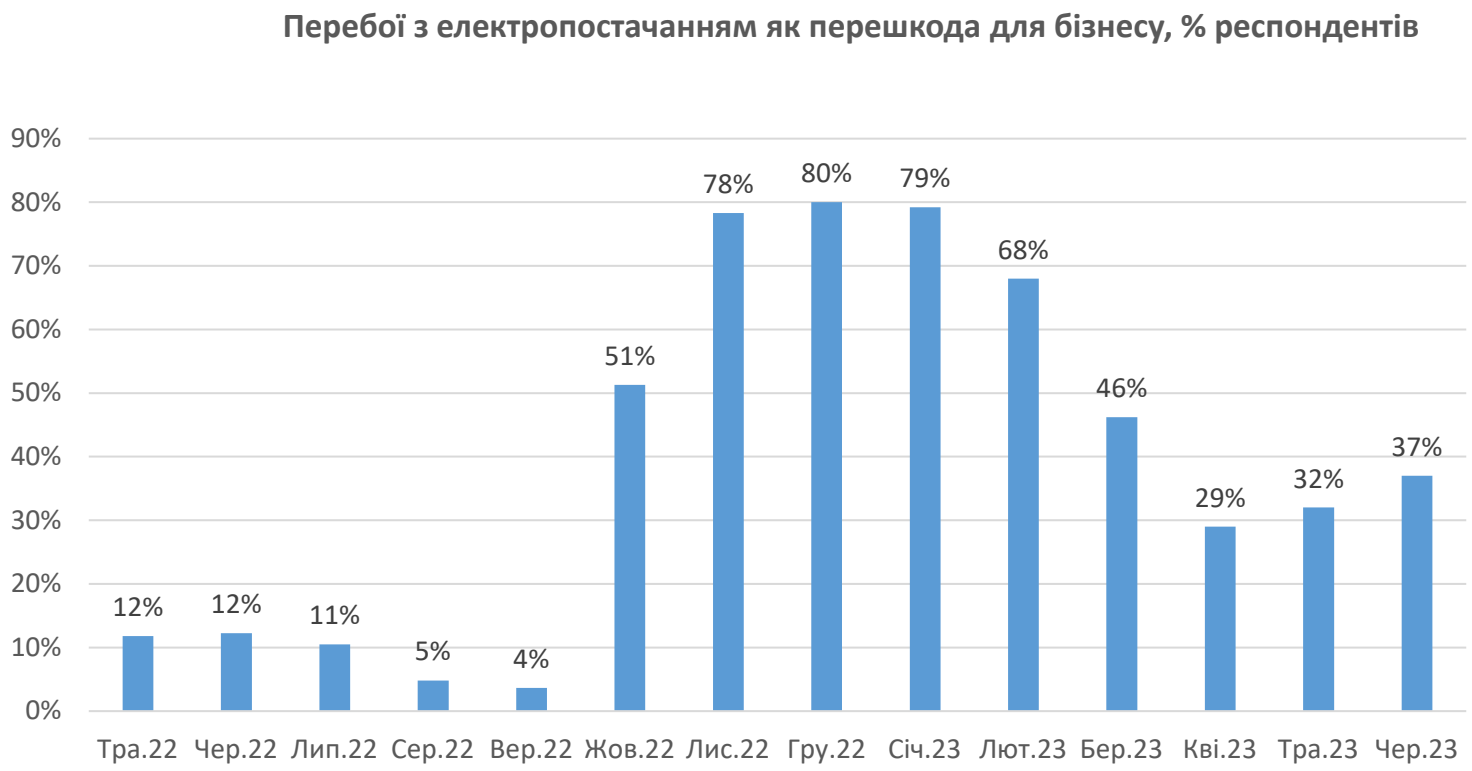

Працювати все ще небезпечно

«Небезпечно працювати» залишається важливою перешкодою для ведення бізнесу

- У червні 2023 року частка підприємств, які повідомили, що їм **небезпечно працювати**, становить 31% (у травні – 32%).
- У списку перешкод «небезпечно працювати небезпечно» **перемістилась з 4 на 6 місце**

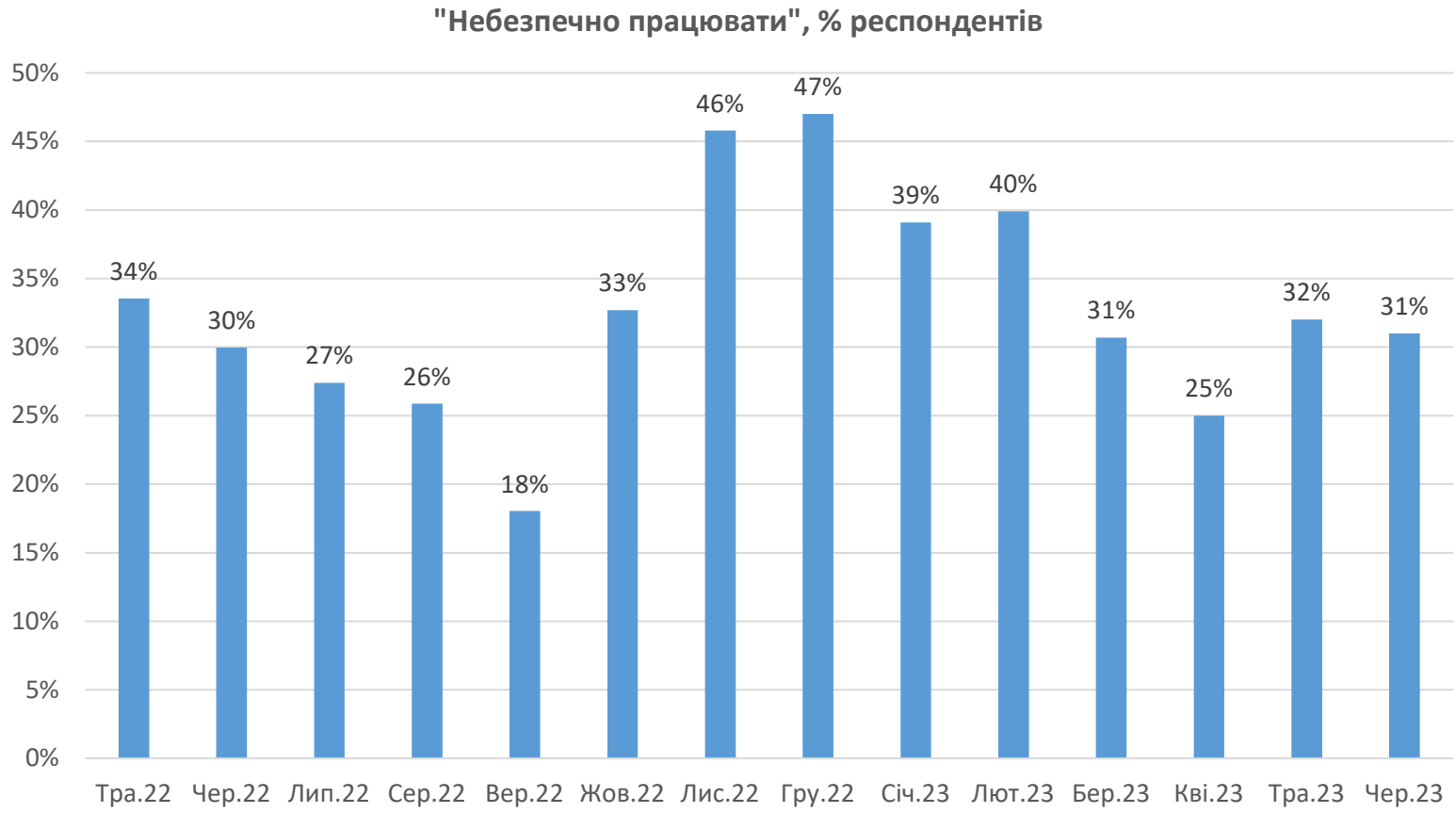

“Небезпечно працювати” у різних вимірах

"Небезпечно працювати" за розміром підприємств, % респондентів

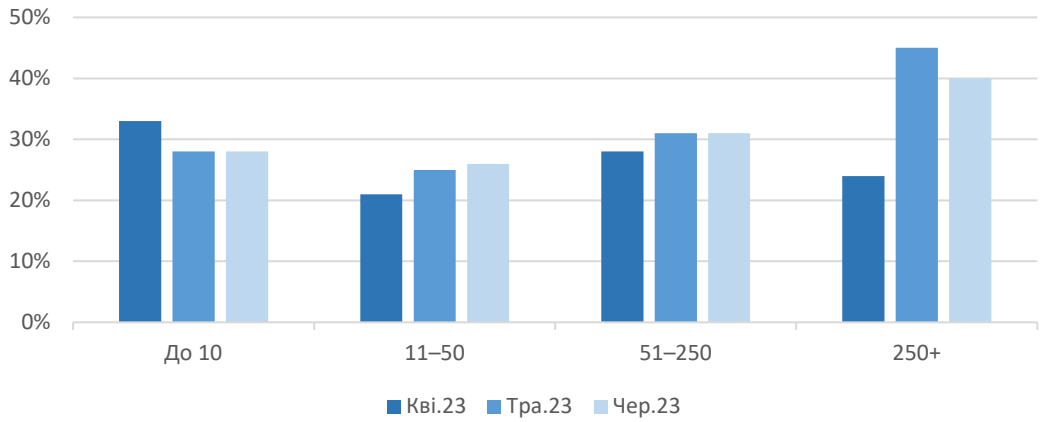

- % великих підприємств, які обрали **«небезпечно працювати»** дещо зменшився
- 90+% респондентів у Дніпропетровській та Житомирській областях вважають небезпечні умови перешкодою

«Небезпечно працювати" за регіоном, % респондентів

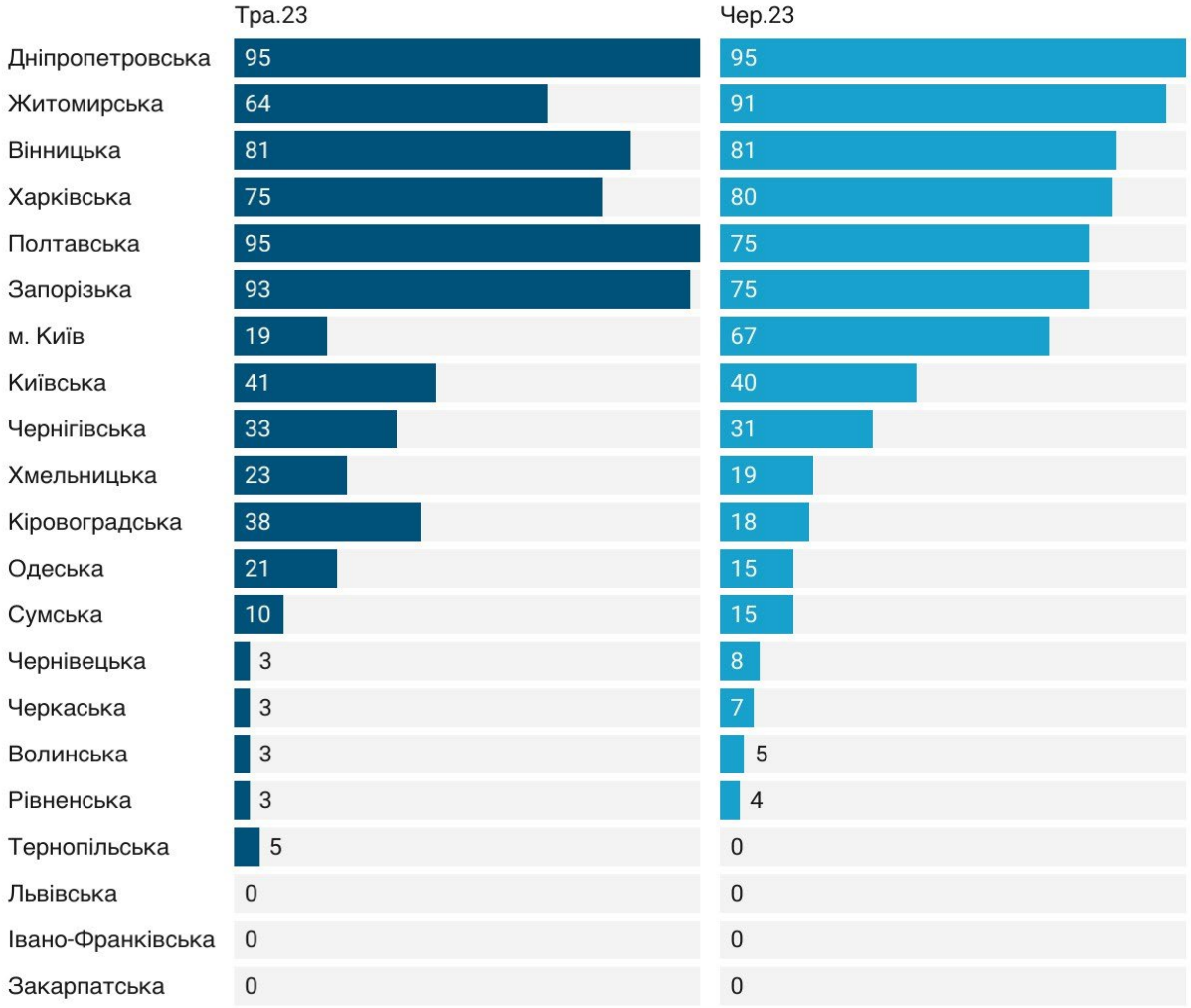

Червень до червня: зміни за останній рік

Фінансово-економічна ситуація на підприємствах у порівнянні з тим, «що було рік тому»

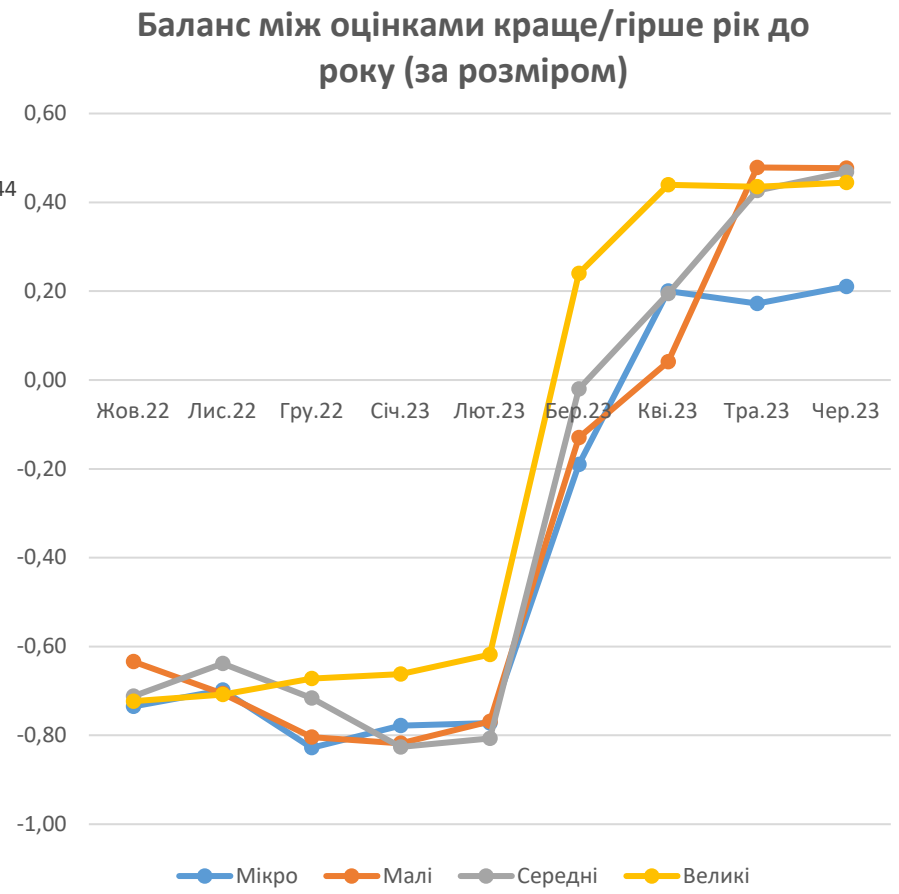

Ділова активність на підприємствах порівняно з **«як було рік тому» зростає**

- 53,3% вважають ситуацію кращою, ніж була рік тому
- 36,9% кажуть, що «нічого не змінилося
- 9,8% повідомляють, що ситуація гірша
- **Суттєвих відмінностей між динамікою** червня та травня для підприємств різних розмірів немає, але **абсолютні значення показників** за розміром показують, що **мікробізнес має найгірші результати**

Майбутнє та невизначеність

Невизначеність у довгостроковій перспективі зростає

Невизначеність у дворічній перспективі

"Важко передбачити, що буде з діяльністю підприємства через 2 роки", % підприємств

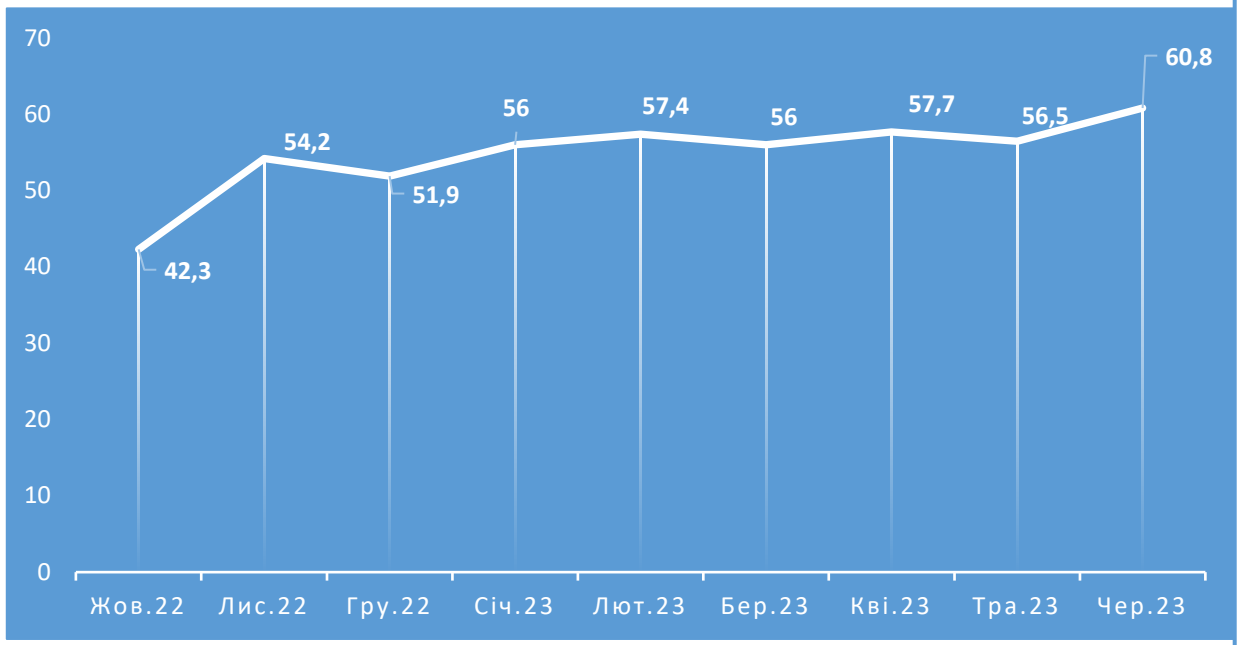

% підприємств, які не можуть визначитись із своїми планами на наступні 2 роки зріс.

Очікування у дворічній перспективі

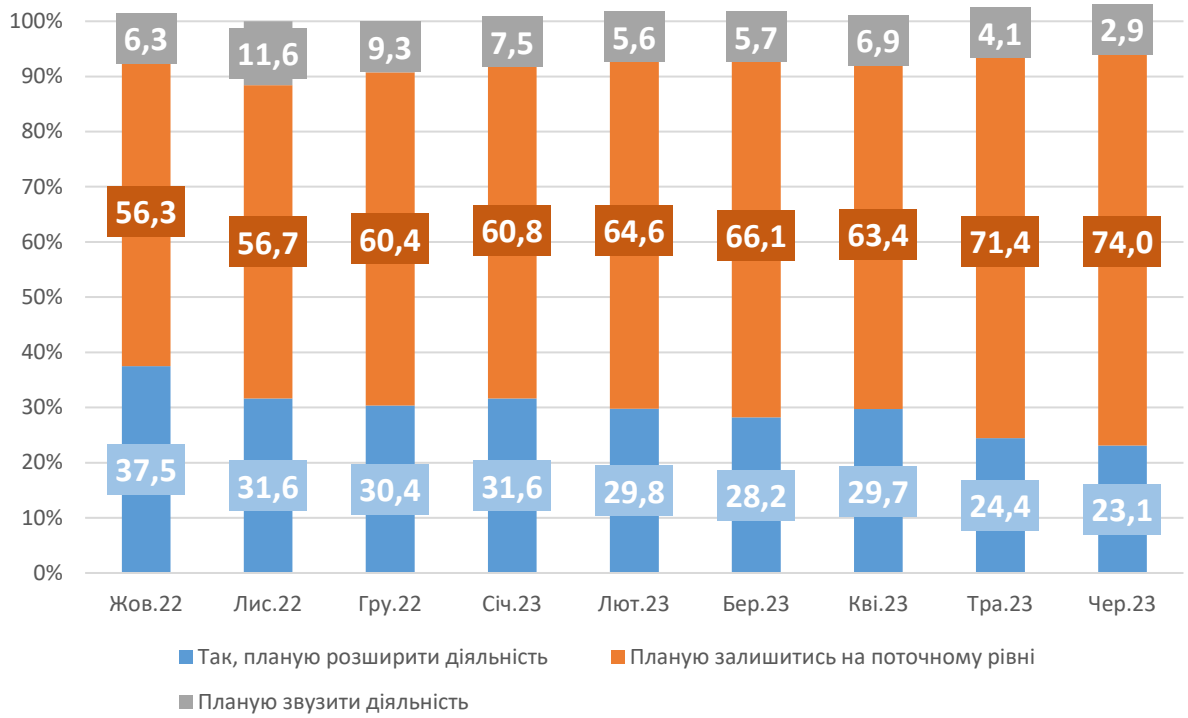

Частка підприємств, які планують скоротити діяльність через 2 роки, зменшується, але частка тих, хто планує зростання, залишається без змін

Невизначеність у 6- та 3-місячній перспективі дещо зросла

В перспективі півроку

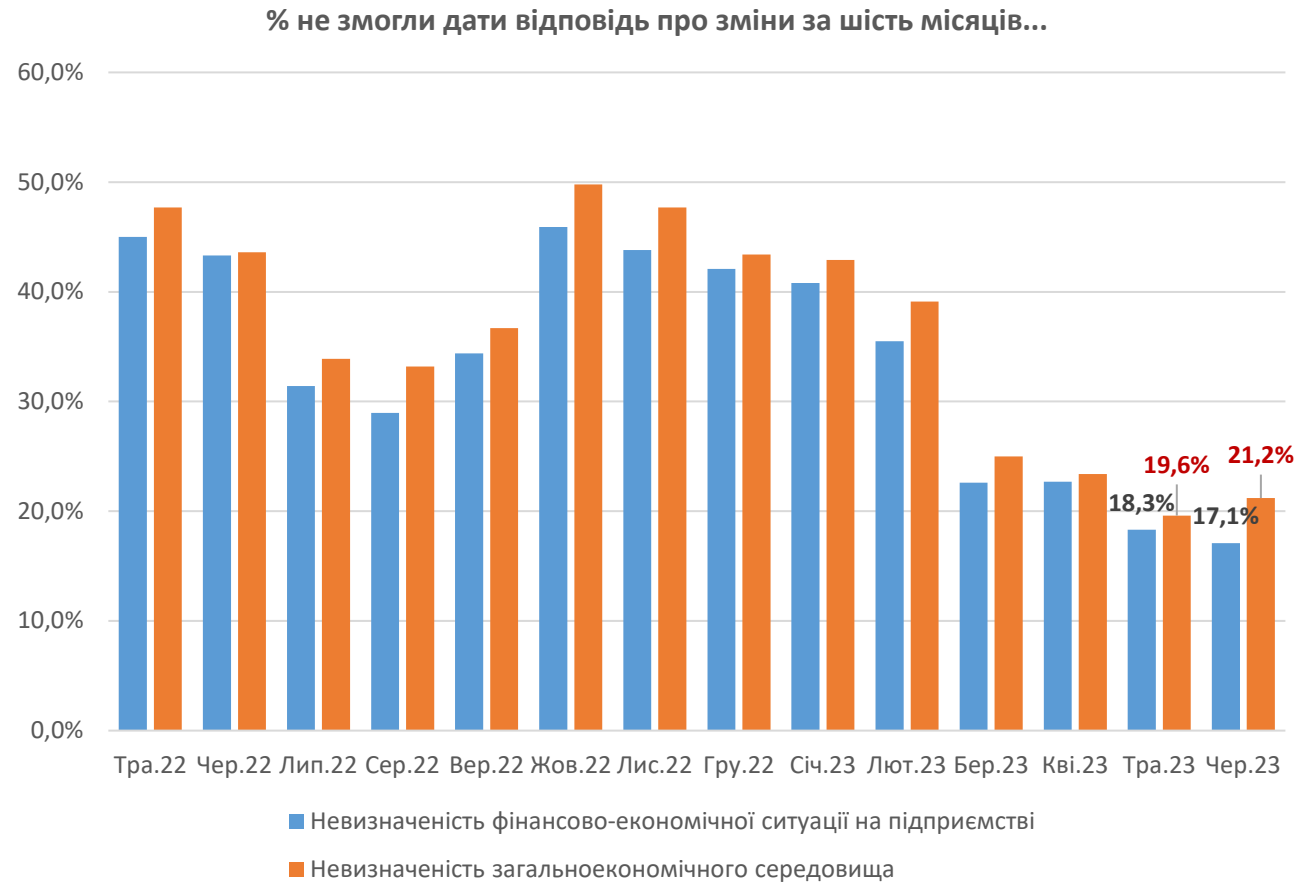

В перспективі трьох місяців

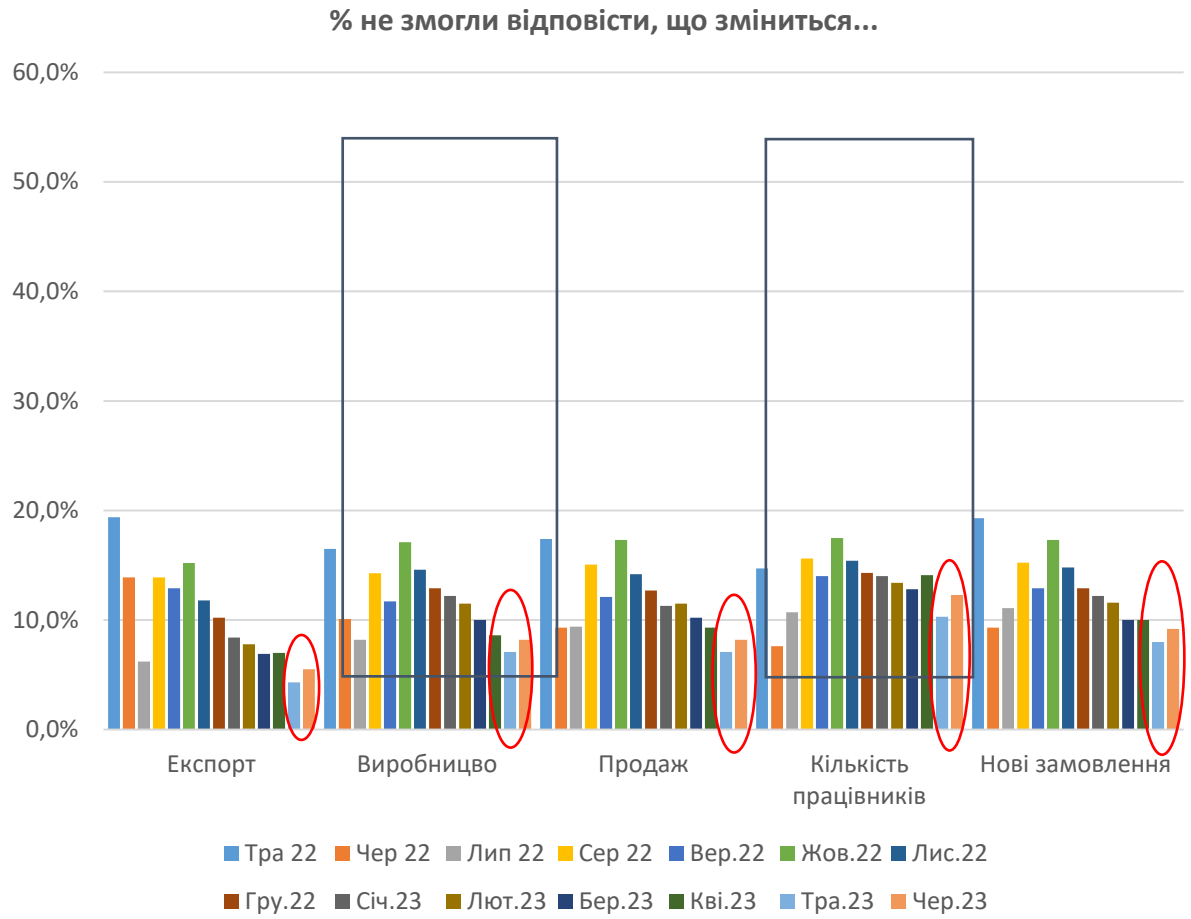

Півріччні перспективи: поточні оцінки покращились, очікування досить високі

Фінансово-економічна ситуація на підприємстві

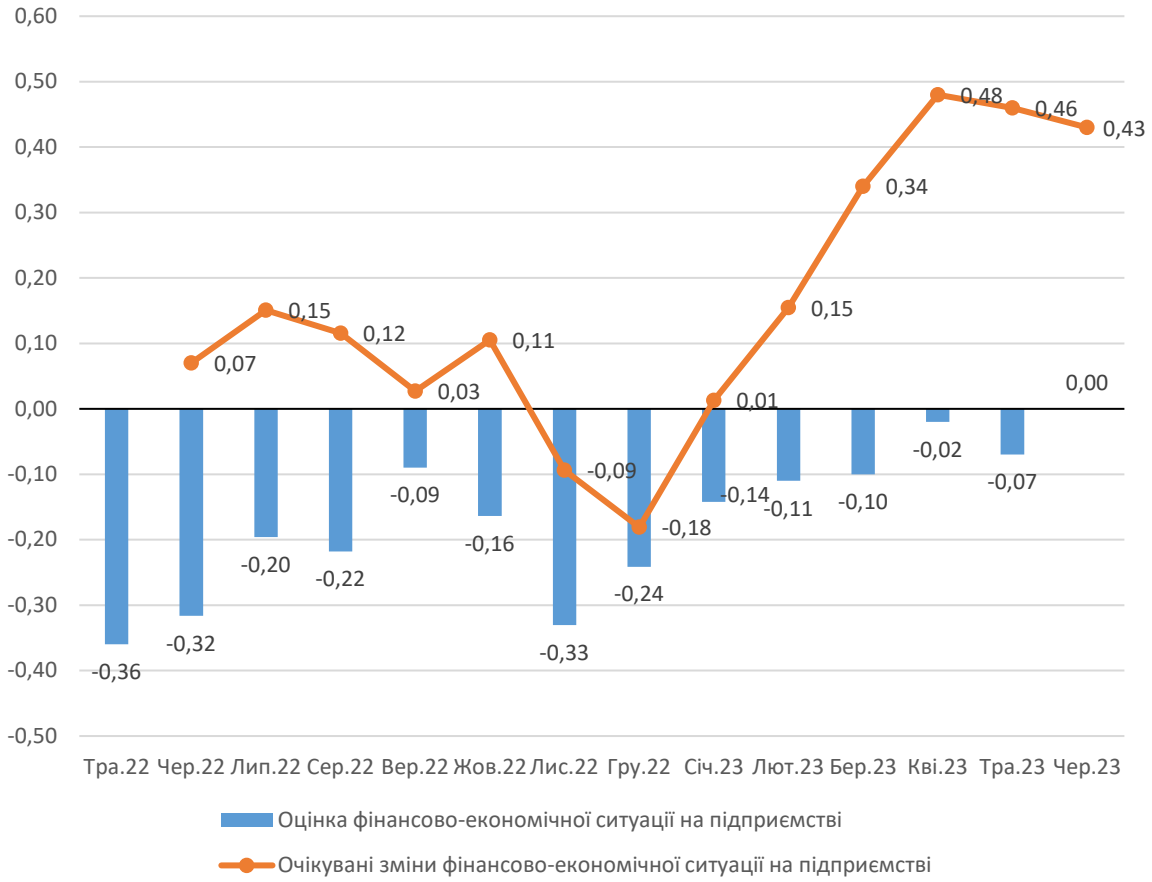

Загальноекономічна ситуація в країні

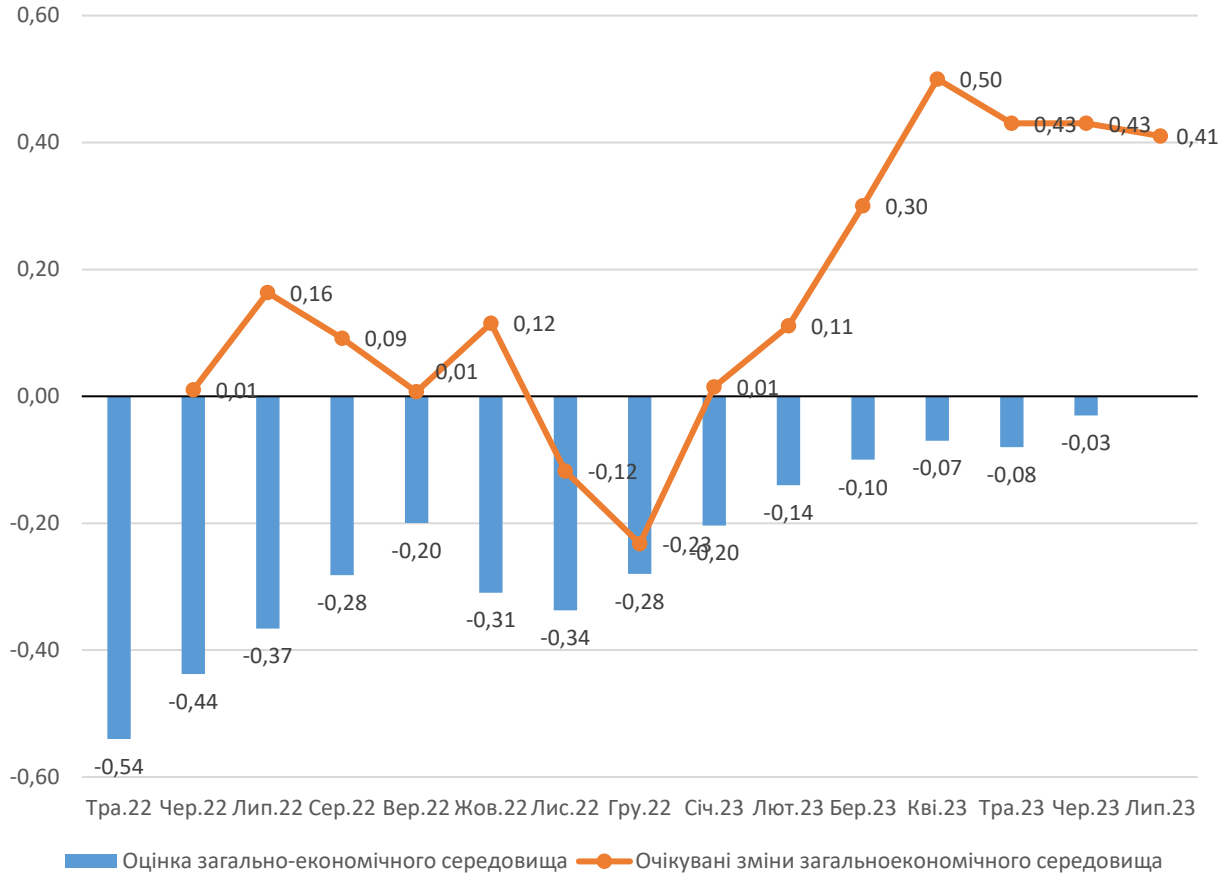

Діяльність підприємств у минулому та очікування на майбутнє

Позитивні зміни у відновленні виробництва

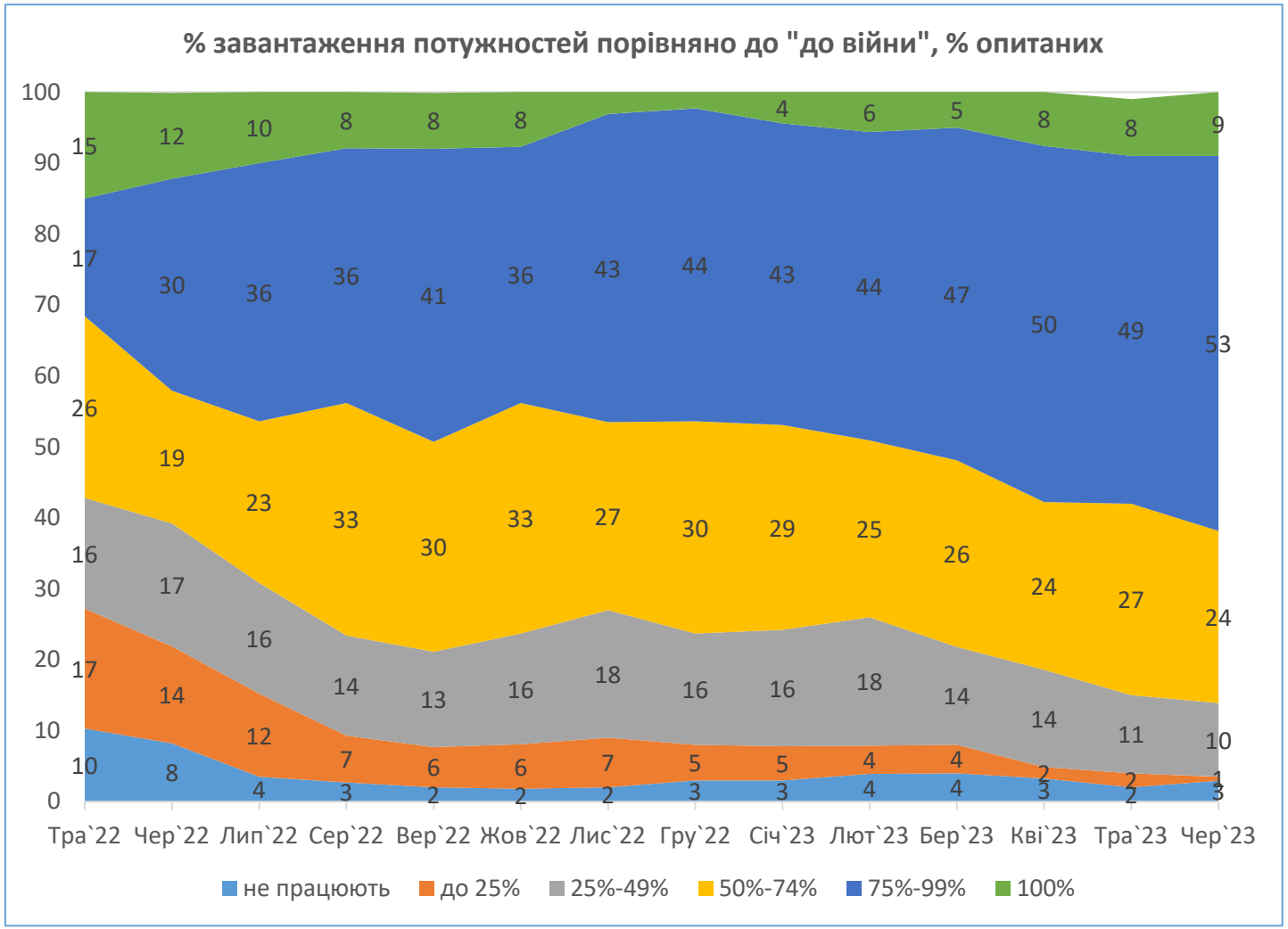

У червні 2023 року спостерігаються позитивні зміни у відновленні виробництва

- Частка підприємств, що працюють майже на повну та на повну потужність, є найвищою з початку війни:
  - **9%** підприємств працюють **на повну потужність** (100% і більше), в травні було 8%.
  - Частка підприємств, які **працюють майже на повну потужність** (75%-99%), становить **53%** (у травні було 49%).
- Частка підприємств, які **взагалі не працюють**, **залишається незмінною** порівняно з минулим літом (3% у червні та 2% у травні)

Агрегований показник перспектив промисловості

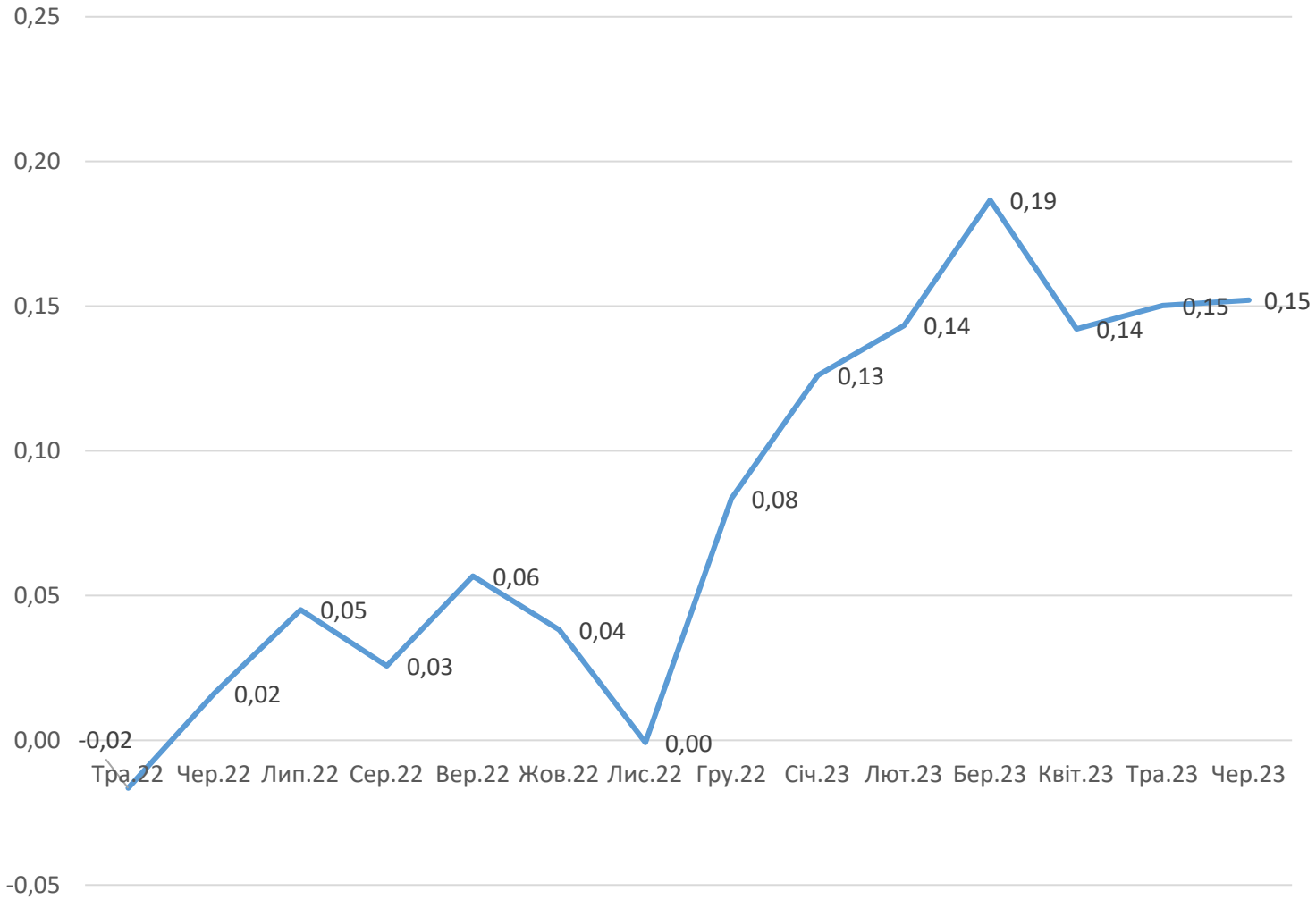

АППП= ОВ+ОНЗ+(-ЗГП)/3

АППП залишається позитивним

У червні порівняно з травнем **значення** АППП **залишається незмінним,** на рівні 0,15

Коливання складової індексу наступні:

- **Очікування щодо виробництва** (ОВ) **дещо знизились** з 0,47 до 0,44
- Компонент **обсяг нових замовлень** (ОНЗ) залишився -0,17, як і в травні
- Компонент **запаси готової продукції** (ЗГП) **зменшився** з -0,15 до -0,19

Виробничі/експортні очікування: стагнація оптимізму 3 місяці поспіль

Виробництво

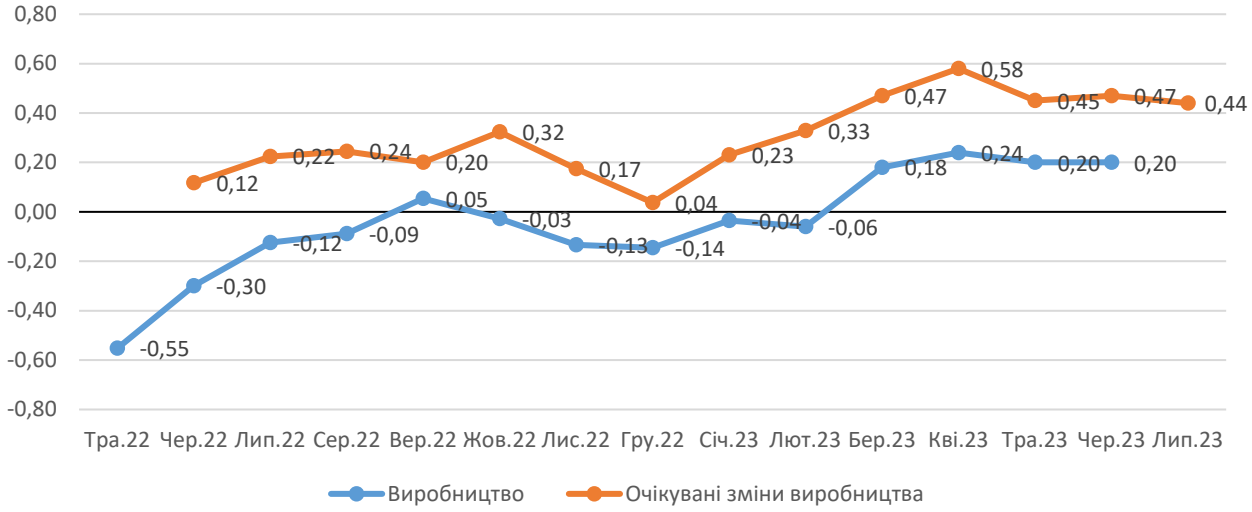

Експорт

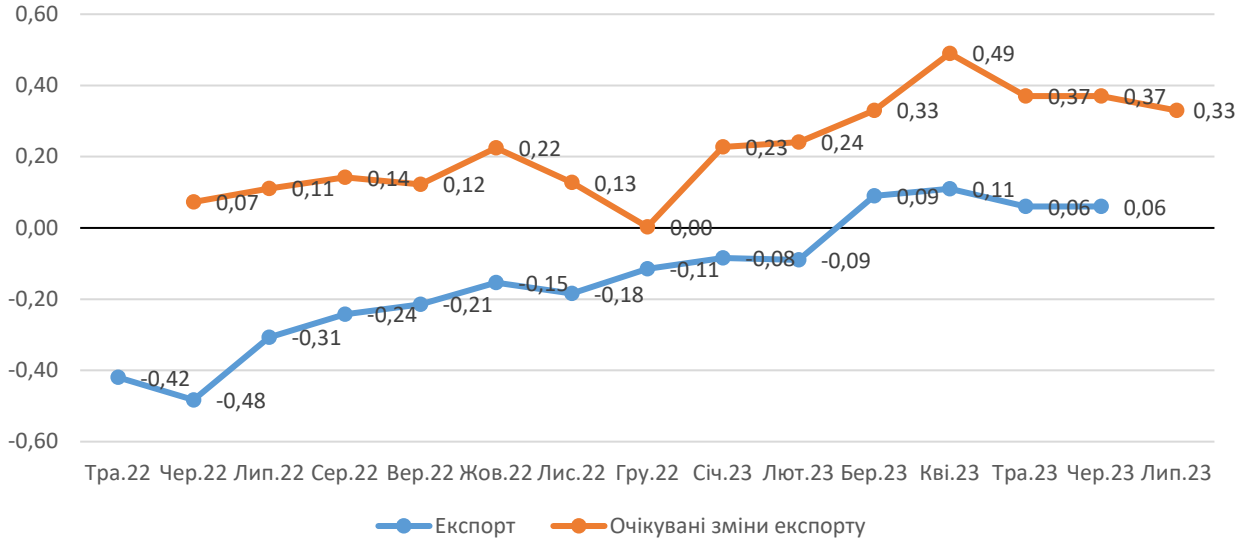

Очікування оптимістичні, але три місяці поспіль спостерігається «стагнація» оптимізму

- У червні порівняно з травнем **частка підприємств, які планували зростання виробництва** в найближчі 3-4 місяці, **зменшилася** з 48,9% до 44,8%
- **Частка підприємств, які планували скорочення** виробництва майже не змінилась (4,0% у травні та 3,2% у червні)
- Частка підприємств**, які планують не змінювати обсяги виробництва** протягом наступних 3 місяців, **зросла** з 47,0% до 52%

Продажі та нові замовлення: стагнація/погіршення оптимізму

Продажі

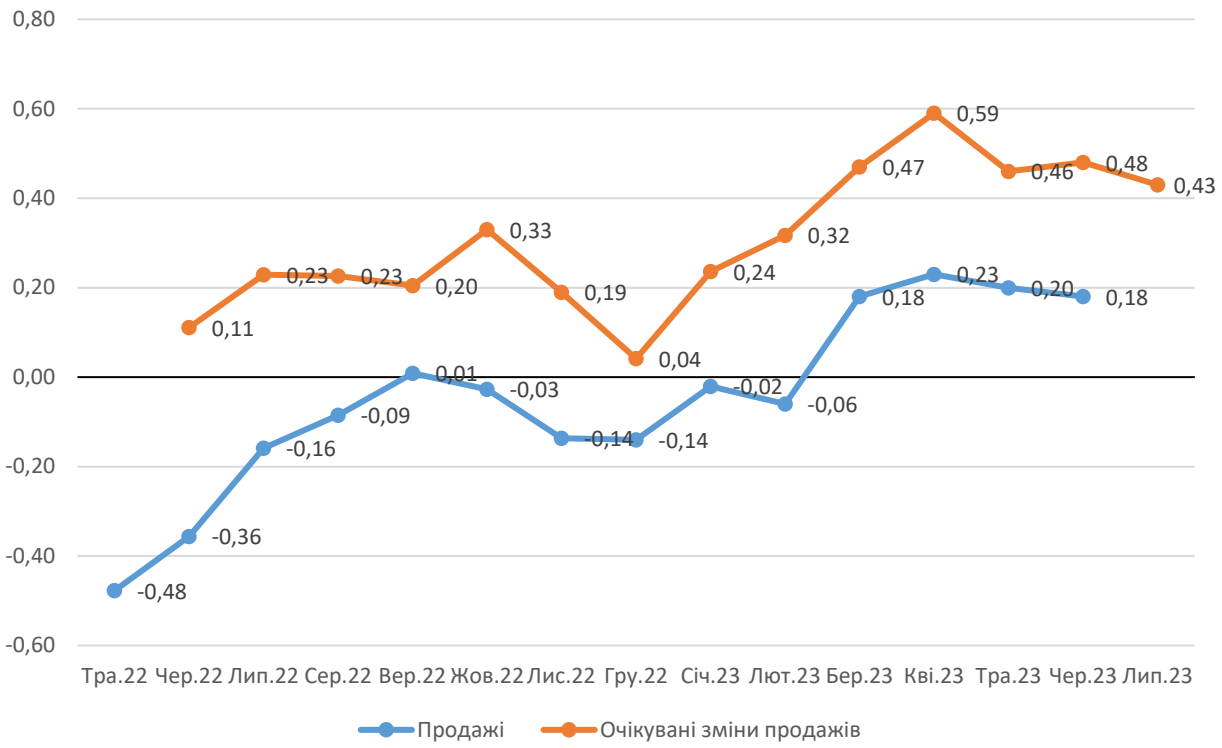

Нові замовлення

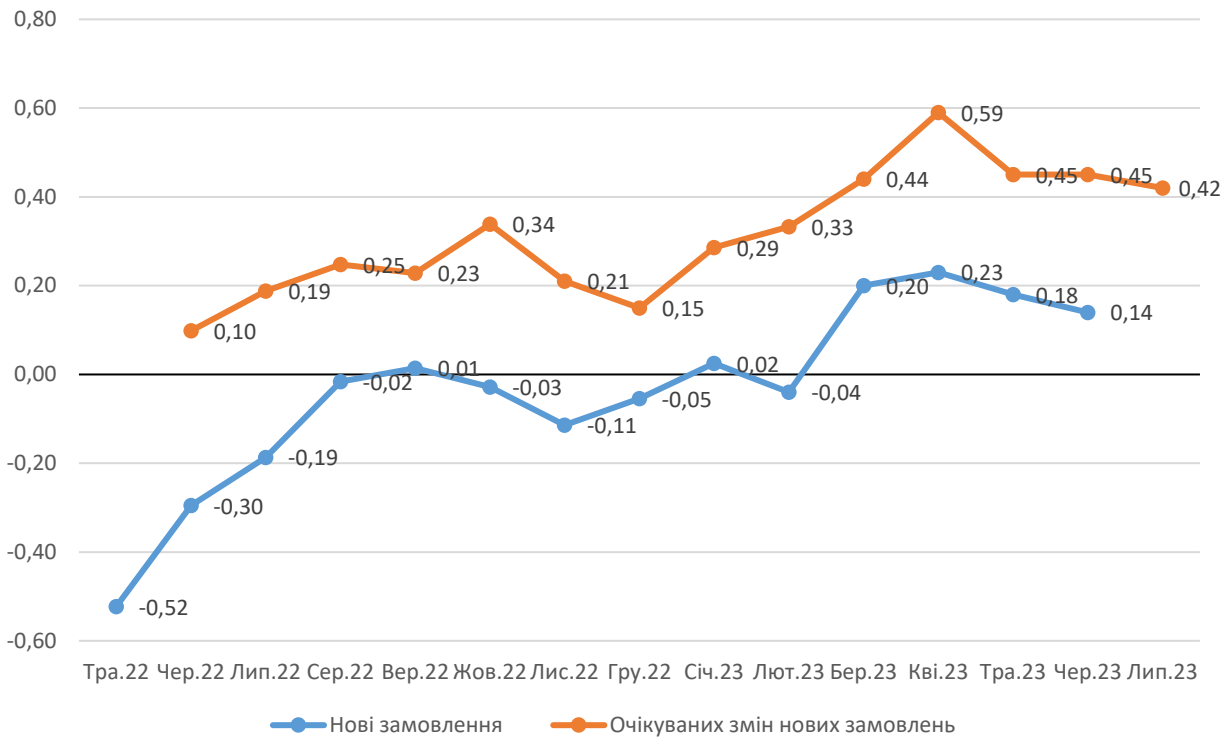

Портфель замовлень залишається досить низьким

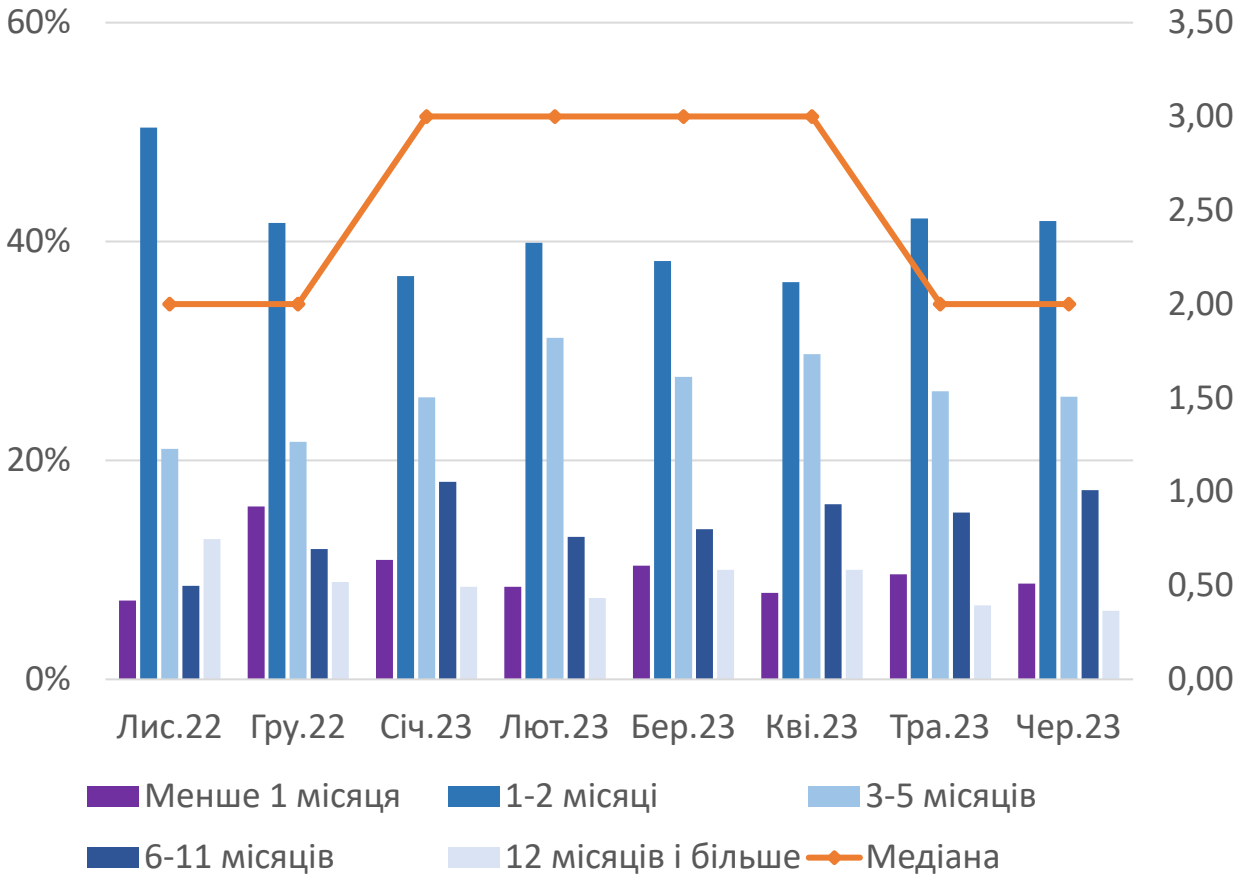

У червні 2023 року **портфель замовлень** для опитаних підприємств залишився **на попередньому рівні** після того, як зменшився у травні

- Середній термін нових замовлень залишається на рівні **2 місяців** (медіана) після зниження з трьох місяців у січні-квітні 2023 року
- **51%** підприємств мають замовлення на термін **до 2 місяців.** Ця частка майже не змінилася порівняно з травнем

Зайнятість і ринок праці

Зайнятість: очікування погіршились

Кількість працівників

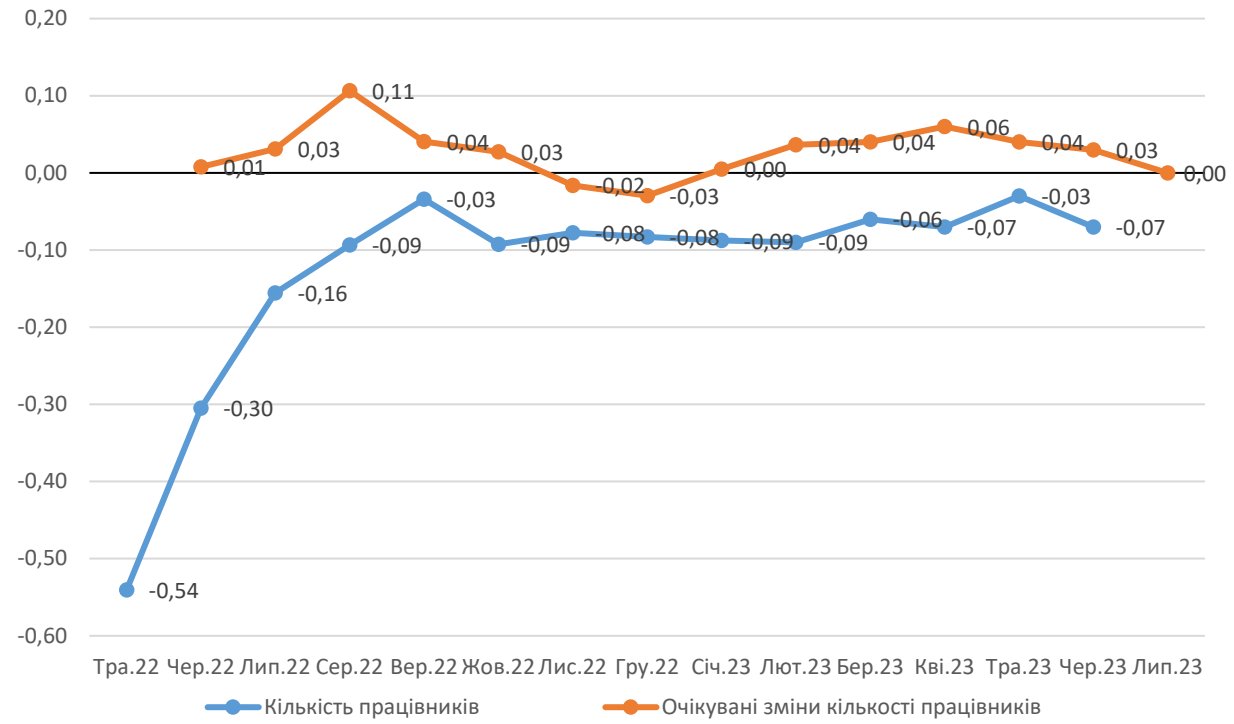

Кількість працівників у вимушених відпустках

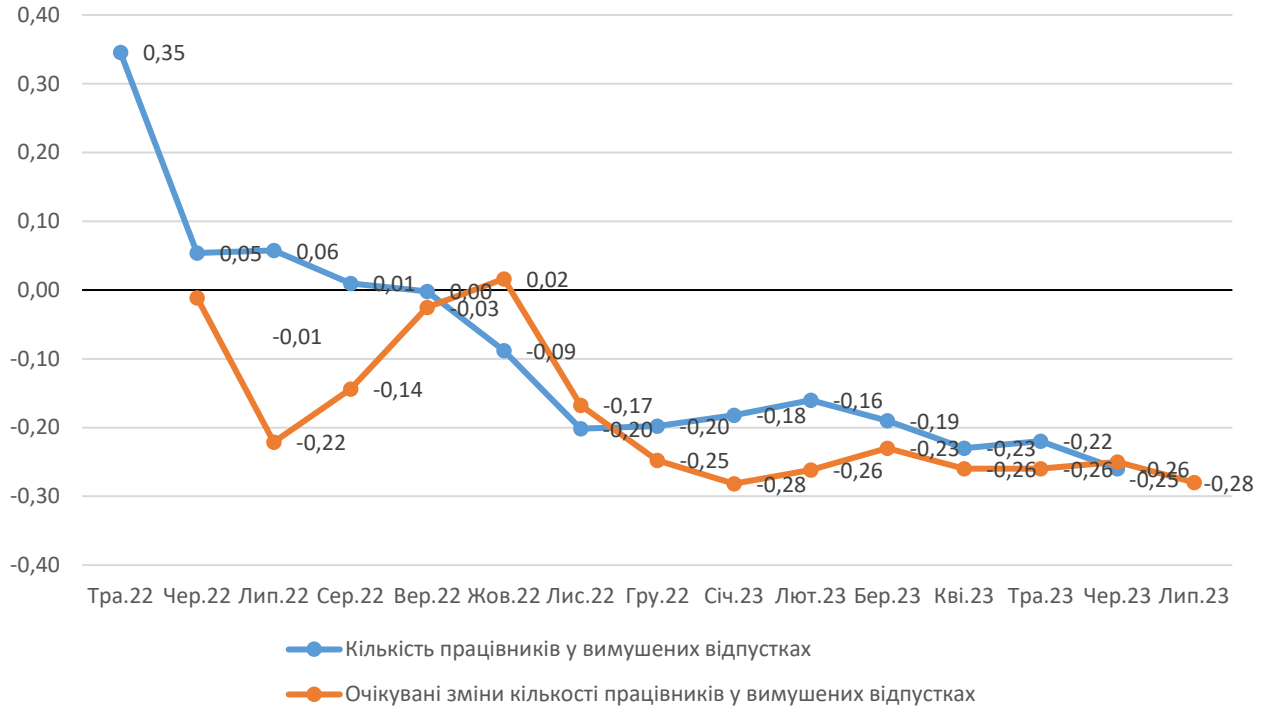

- % підприємств, які **планують зростання зайнятості** – 4,9% (у травні було 5,2%)
- % підприємств, які **мають намір скоротити кількість працівників дещо зріс**, з 3,6% у травні до 5,6% у червні
- % підприємств, на яких **не очікується змін у зайнятості, зменшився** з 91,2% до 89,5%

- % підприємств, які **збільшуватимуть кількість працівників у вимушених відпустках, майже не змінився** (0,9% у травні та 0,5% у червні)
- %підприємств, які **збираються скорочувати працівників у вимушених відпустках, дещо зріс** з 27,3% у травні до 29,4% у червні
- **% без змін дещо знизився** з 71,8% у травні до 70,1% у червні

Проблем з пошуком некваліфікованих працівників стало більше?

Проблеми при пошуку працівників

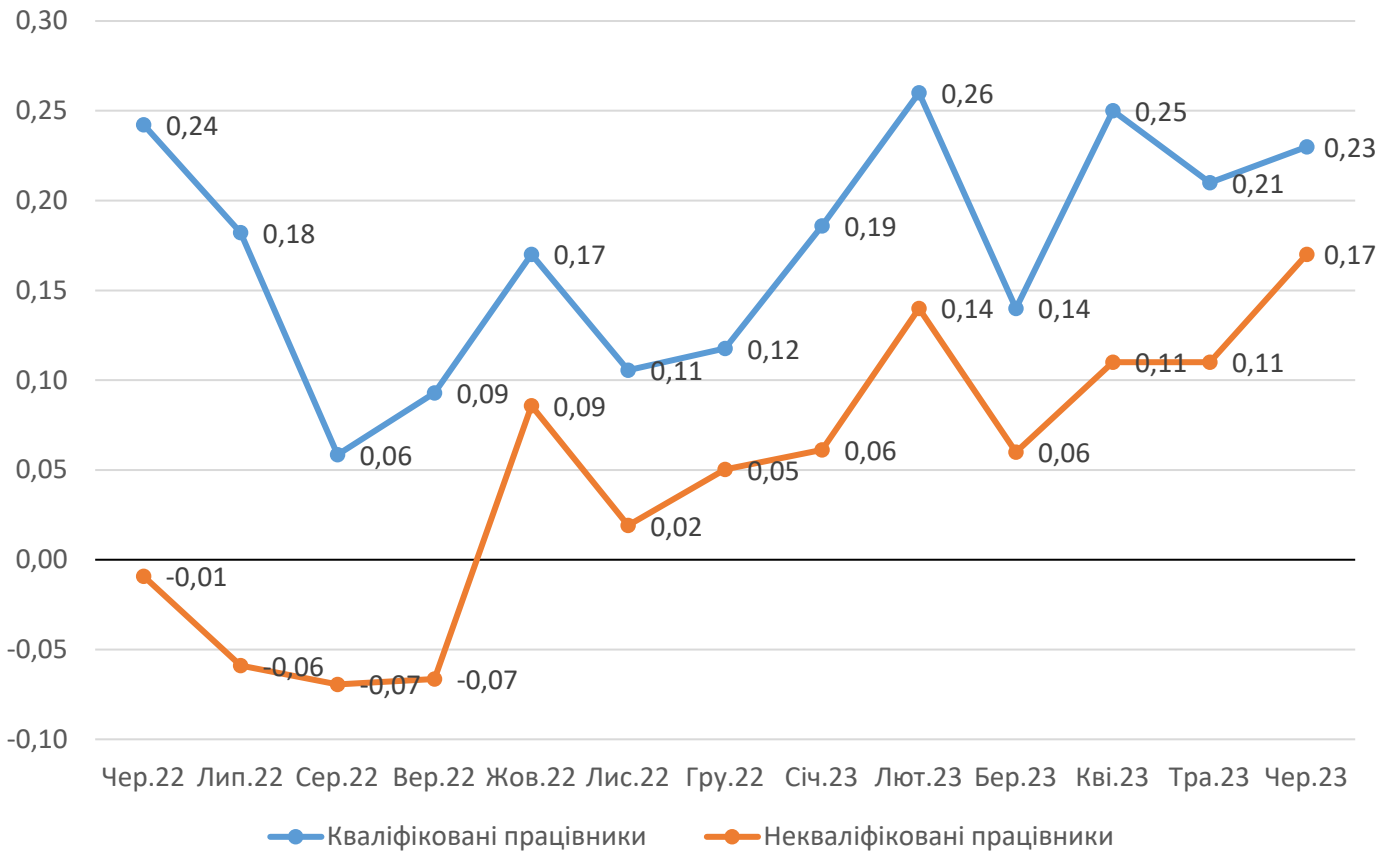

У червні **проблеми з пошуком** як кваліфікованих, так і **некваліфікованих** працівників **зросли**

Кваліфіковані робітники:

- % тих, хто повідомив, що таких працівників **важче** знайти **дещо збільшився** (з 24,0% до 25,4%). При цьому відсоток тих, кому **легше** шукати кваліфікованих працівників, **залишається низьким** (у травні було 3,1% та 2,8% у червні)

Некваліфіковані робітники:

- % тих, хто повідомляє, що їх **легко** знайти **дещо зменшився** (5,6% у травні та 4,5% у червні), **водночас зріс** % тих, кому це **важче** (з 14,3% у травні до 19,6% у червні).

Оцінки державної політики

Негативні оцінки економічної політики дещо зросли

- У червні 2023 року **позитивні оцінки** державної політики щодо підтримки бізнесу **не змінилися, а % негативних оцінок зріс з 11% до 15%**
- Як і раніше, **бізнес переважно нейтрально оцінює** державну політику щодо підтримки бізнесу: водночас цей % знизився з 60% до 57%.
- Частка респондентів, які не визначилися, у червні – 12% (у травні – 13%).

Нове щомісячне опитування підприємств. Методологія

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки на рівні підприємства, Інститут економічних досліджень та політичних консультацій буде проводити щомісячне опитування підприємств із **застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень** (або Business Tendency Survey). Методологію розроблено для оцінки ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів – підприємців та керівників підприємств.

Щомісячне опитування складається з двох частин – регулярної та спеціальної. Регулярно респонденти відповідають на питання про зміну основних показників діяльності та короткострокові прогнози щодо майбутніх змін цих же показників -- випуску (виробництво), реалізації (продажів), експорту, заборгованостей, нових замовлень, зайнятості тощо. Оцінки та очікування щодо змін ділового клімату та фінансово-економічної ситуації на підприємстві в перспективі на півроку також будуть у фокусі нашої уваги.

Спеціальна частина Щомісячного дослідження дозволяє отримувати інформацію щодо специфічних тем. Спеціальна частина розглядає проблеми підприємств, вплив війни на обсяги виробництва, експортну діяльність, основні потреби бізнесу та оцінку державної політики.

У цьому дослідженні використовується панельна вибірка, яка включає **500+ підприємств, що розташовані у 21-х з 27-ми регіонів України**, включаючи Вінницьку, Волинську, Дніпропетровську, Житомирську, Закарпатську, Запорізьку, Івано-Франківську, Київську, Кіровоградську, Львівську, Одеську, Полтавську, Рівненську, Сумську, Тернопільську, Харківську, Хмельницьку, Черкаську, Чернівецьку та Чернігівську області та місто Київ.

Польовий етап 14-ої хвилі тривав із 16 – 30 червня 2023 року. Керівники підприємств порівнювали результати роботи в червні з травнем 2023 року, чи іншого показника на момент проведення опитування (червень 2023 року) та давали прогнози на наступні 2 - 3 чи 6 місяців залежно від питання. В окремих питаннях (де це було зазначено) результати роботи порівнювалися з довоєнним часом (період до 24 лютого 2022 року). Опитувані давали прогнози на наступні 3 місяці роботи.

Наші контакти

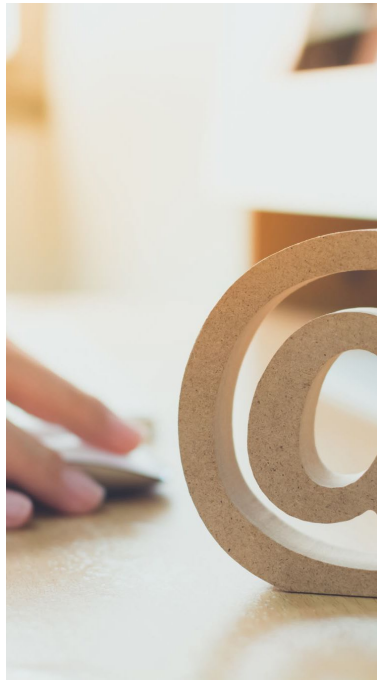

website:	www.ier.com.ua
e-mail:	rubanik@ier.kyiv.ua kuziakiv@ier.kyiv.ua
Facebook:	https://www.facebook.com/IER.Kyiv/
Twitter (in English only):	https://twitter.com/IER_Kyiv

ПРЯМУЄМО РАЗОМ

МІЖНАРОДНИЙ ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ

ATLAS NETWORK

ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ